
Svatmanirupanam

स्वात्मनिर्ऱुपणम्

Document Information

Text title : Svatanirupanam

File name : svAtmanirUpaNam.itx

Category : major_works, shankarAchArya, advaita

Location : doc_z_misc_major_works

Transliterated by : Geoffrey Leroy

Proofread by : Geoffrey Leroy, M N Ramanuja

Latest update : March 8, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 8, 2025

sanskritdocuments.org

સ્વાત્મનિરૂપણમ્

શ્રીગુરુચરણદ્વન્દ્વં વન્દેડહં મથિતદુઃસહદ્વન્દ્વમ્ ।
બ્રાન્તિગ્રહોપશાન્તિં પાંસુમયં યસ્ય ભસિતમાતનુતે ॥ ૧ ॥

દેશિકવરં દયાલું વન્દેડહં નિહતનિખિલસન્દેહમ્ ।
ચચ્ચરણદ્વયમદ્વયમનુભવમુપદિશતિ તત્પદસ્યાર્થમ્ ॥ ૨ ॥

સંસારદાવપાવકસન્તામઃ સકલસાધનોપેતઃ ।
સ્વાત્મનિરૂપણનિપુણૈર્વાક્યૈઃ શિષ્યઃ પ્રબોધ્યતે ગુરુણા ॥ ૩ ॥

અસ્તિ સ્વયમિત્યસ્મિન્નર્યે કસ્યાસ્તિ સંશયઃ પુંસઃ ।
અત્રાપિ સંશયશ્ચેત્સંશયિતા યઃ સ એવ ભવસિ ત્વમ્ ॥ ૪ ॥

નાહમિતિ વેત્તિ ચોડસૌ સત્યં બ્રહ્મૈવ વેત્તિ નાસ્તીતિ ।
અહમસ્મીતિ વિજાનન્બ્રહ્મૈવાસૌ સ્વયં વિજાનાતિ ॥ ૫ ॥

બ્રહ્મ ત્વમેવ તસ્માન્નાહં બ્રહ્મેતિ મોહમાત્રમિદમ્ ।
મોહેન ભવતિ ભેદઃ કલેશાઃ સર્વે ભવન્તિ તન્મૂલાઃ ॥ ૬ ॥

ન કલેશપગ્ચકમિદં ભજતે કૃતકોશપગ્ચકવિવેકઃ ।
અત એવ પગ્ચ કોશાન્કુશલધિયઃ સન્તાતં વિચિન્વન્તિ ॥ ૭ ॥

અન્નપ્રાણમનોમયવિજ્ઞાનાનન્દપગ્ચકોશાનામ્ ।
એકૈકાન્તરભાજાં ભજતિ વિવેકાત્પ્રકાશતામાત્મા ॥ ૮ ॥

વપુરિદમન્નમયાખ્યઃ કોશો નાત્મા જડો ઘટપ્રાયઃ ।
પ્રાગુત્પત્તેઃ પશ્ચાત્તદભાવસ્યાપિ દૃશ્યમાનત્વાત્ ॥ ૯ ॥

કોશઃ પ્રાણમયોડયં વાયુવિશેષો વપુષ્યવચ્ચિન્નઃ ।
અસ્ય કથમાત્મતા સ્યાત્ક્ષુત્તૃષ્ણાભ્યામુપેયુષઃ પીડામ્ ॥ ૧૦ ॥

કુરુતે વપુષ્યહન્તાં ગેહાદૌ યઃ કરોતિ મમતાં ચ ।
રાગદ્વેષવિધેયો નાસાવાત્મા મનોમયઃ કોશઃ ॥ ૧૧ ॥

સુખૌ સ્વયં વિલીના બોધે વ્યામા કલેવરં સકલમ્ ।
 વિજ્ઞાનશબ્દવાચ્યા ચિત્રપ્રતિબિમ્બો ન બુદ્ધિરપ્યાત્મા ॥ ૧૨ ॥
 સુખિગતૈઃ સુખલેશૈરભિમનુતે યઃ સુખી ભવામીતિ ।
 આનન્દકોશનામા સોડહકુરઃ કથં ભવેદાત્મા ॥ ૧૩ ॥
 યઃ સ્ફુરતિ બિમ્બભૂતઃ સ ભવેદાનન્દ એવ સકલાત્મા ।
 પ્રાગૂર્ધ્વમપિ ચ સત્ત્વાદવિકારિત્વાદબાધ્યમાનત્વાત્ ॥ ૧૪ ॥
 અન્નમયાદેરસ્માદપરં યદિ નાનુભૂયતે કિઞ્ચિત્ ।
 અનુભવિતાન્નમયાદેરસ્તીત્યસ્મિન્ન કશ્ચિદપલાપઃ ॥ ૧૫ ॥
 સ્વયમેવાનુભવત્વાદ્યદ્યેતસ્ય નાનુભાવ્યત્વમ્ ।
 સકૃદ્યભાવશકુ ન ભવેદ્બોધસ્વરૂપસત્તાયાઃ ॥ ૧૬ ॥
 અનુભવતિ વિશ્વમાત્મા વિશ્વેનાસૌ ન ચાનુભૂયેત ।
 ન ખલુ પ્રકાશ્યતેડસૌ વિશ્વમશેષં પ્રકાશ્યન્ભાનુઃ ॥ ૧૭ ॥
 તદિદં તાદૃશમીદૃશમેતાવત્તાવદિતિ ચ યન્ન ભવેત્ ।
 બ્રાહ્મ તદિત્યવધેયં નો ચેદ્વિષયો ભવેત્પરોક્ષં ચ ॥ ૧૮ ॥
 ઇદમિદમિતિ પ્રતીતે વસ્તુનિ સર્વત્ર બાધ્યમાનેડપિ ।
 અનિદમબાધ્યં તત્ત્વં સત્ત્વાદેતસ્ય ન ચ પરોક્ષત્વમ્ ॥ ૧૯ ॥
 નાવેદ્યમપિ પરોક્ષં ભવતિ બ્રહ્મ સ્વયમ્પ્રકાશત્વાત્ ।
 સત્યં જ્ઞાનમનન્તં બ્રહ્મેત્યેતસ્ય લક્ષણં પ્રથતે ॥ ૨૦ ॥
 સતિ કોશશક્ત્યુપાધૌ સમ્ભવતસ્તસ્ય જીવતેશ્વરતે ।
 નો ચેત્તયોરભાવાદ્વિગતવિશેષં વિભાતિ નિજરૂપમ્ ॥ ૨૧ ॥
 સતિ સકલદૃશ્યબાધે ન કિમપ્યસ્તીતિ લોકસિદ્ધં ચેત્ ।
 યન્ન કિમપીતિ સિદ્ધં બ્રહ્મ તદેવેતિ વેદતઃ સિદ્ધમ્ ॥ ૨૨ ॥
 એવં મતિરહિતાનાં તત્ત્વમસીત્યાદિવાજ્યચિન્તનયા ।
 પ્રતિભાત્યેષ પરોક્ષવદાત્મા પ્રત્યક્ષપ્રકાશમાનોડપિ ॥ ૨૩ ॥
 તસ્માત્પદાર્થશોધનપૂર્વં વાક્યસ્ય ચિન્તયન્નર્થમ્ ।
 દેશિકદયાપ્રભાવાદપરોક્ષયતિ ક્ષણેન ચાત્માનમ્ ॥ ૨૪ ॥
 દેહેન્દ્રિયાદિધર્માનાત્મન્યારોપયન્નભેદેન ।
 કર્તૃત્વાદ્યભિમાની બોધઃ સ્થાત્ત્વમ્પદસ્ય વાચ્યોડર્થઃ ॥ ૨૫ ॥

દેહસ્ય ચેન્દ્રિયાણાં સાક્ષી તેભ્યો વિલક્ષણત્વેન ।
 પ્રતિભાતિ યોડવબોધઃ પ્રોક્તોડસૌ ત્વમ્પદસ્ય લક્ષ્યોડર્થઃ ॥ ૨૬ ॥
 વેદાવસાનવાચ્યા સંવેદ્યં સકલજગદુપાદાનમ્ ।
 સર્વજ્ઞતાદ્યુપેતં ચૈતન્યં તત્પદસ્ય વાચ્યોડર્થઃ ॥ ૨૭ ॥
 વિવિધોપાધિવિમુક્તં વિશ્વાતીતં વિશુદ્ધમદ્વૈતમ્ ।
 અક્ષરમનુભવવેદ્યં ચૈતન્યં તત્પદસ્ય લક્ષ્યોડર્થઃ ॥ ૨૮ ॥
 સામાનાધિકરણ્યં તદનુ વિશેષણવિશેષ્યતા ચેતિ ।
 અથ લક્ષ્યલક્ષકત્વં ભવતિ પદાર્થાત્મનાં ચ સમ્બન્ધઃ ॥ ૨૯ ॥
 એકત્ર વૃત્તિરર્થે શબ્દાનાં ભિન્નવૃત્તિહેતુનામ્ ।
 સામાનાધિકરણ્યં ભવતીત્યેવં વદન્તિ લાક્ષણિકાઃ ॥ ૩૦ ॥
 પ્રત્યક્ત્વપરોક્ષત્વે પરિપૂર્ણત્વં ચ સદ્વિતીયત્વમ્ ।
 ઇતરેતરં વિરુદ્ધં તત ઇહ ભવિતવ્યમેવ લક્ષણાયા ॥ ૩૧ ॥
 માનાન્તરોપરોધાન્મુખ્યાર્થસ્યાપરિગ્રહે જાતે ।
 મુખ્યાવિનાકુતેડર્થે યા વૃત્તિઃ સૈવ લક્ષણા પ્રોક્તા ॥ ૩૨ ॥
 નિખિલમપિ વાચ્યમર્થં ત્યજ્વા વૃત્તિસ્તદન્વિતેડન્યાર્થે ।
 જહતીતિ લક્ષણા સ્યાદ્ગૂઢાયાં ઘોષવદિહ ન ગ્રાહ્યા ॥ ૩૩ ॥
 વાચ્યાર્થમત્યજન્ત્યા યસ્યા વૃત્તેઃ પ્રવૃત્તિરન્યાર્થે ।
 ઇયમજહતીતિ કથિતા શોણો ધાવતિવદત્ર ન ગ્રાહ્યા ॥ ૩૪ ॥
 જહદજહતીતિ સા સ્યાદ્યા વાચ્યાર્થેકદેશમપહાય ।
 બોધયતિ ચૈકદેશં સોડયં દ્વિજ ઇતિવદાશ્રયેદેનામ્ ॥ ૩૫ ॥
 સોડયં દ્વિજ ઇતિ વાક્યં ત્યજ્વા પ્રત્યક્પરોક્ષદેશાદમ્ ।
 દ્વિજમાત્રલક્ષકત્વાત્કથયત્યૈક્યં પદાર્થયોરુભયોઃ ॥ ૩૬ ॥
 તદ્ગત્તત્ત્વમસીતિ ત્યજ્વા પ્રત્યક્પરોક્ષતાદીનિ ।
 ચિદ્ધસ્તુ લક્ષયિત્વા બોધયતિ સ્પષ્ટમસિપદેનૈક્યમ્ ॥ ૩૭ ॥
 ઇત્થં બોધિતમર્થં મહતા વાક્યેન દર્શિતૈક્યેન ।
 અહમિત્યપરોક્ષયતાં વેદો વેદયતિ વીતશોકત્વમ્ ॥ ૩૮ ॥
 પ્રાયઃ પ્રવર્તકત્વં વિધિવચસાં લોકવેદ્યોદ્દૈષ્ટમ્ ।

सिद्धं बोधयतोऽर्थं कथमिव तद्भवति तत्त्वमस्यादेः ॥ ३९ ॥

विधिरेव न प्रवृत्तित्ति ज्ञनयत्यभिलषितवस्तुबोधोऽपि ।

राजा याति सुतोऽभूदिति बोधेन प्रवर्तते लोकः ॥ ४० ॥

अैक्यपरैः श्रुतिवाक्यैरात्मा शश्वत्प्रकाशमानोऽपि ।

देशिकदयाविहीनैरपरोक्षयितुं न शक्यते पुरुषैः ॥ ४१ ॥

विरहितकाम्यनिषिद्धो विहितानुष्ठाननिर्मलस्वान्तः ।

भजति निजमेव बोधं गुरुणा किमिति त्वया न मन्तव्यम् ॥ ४२ ॥

कर्मभिरेव न बोधः प्रभवति गुरुणा विना दयानिधिना ।

आचार्यवान्छि पुरुषो वेदेत्यर्थस्य वेदसिद्धत्वात् ॥ ४३ ॥

वेदोऽनादितया वा यद्वा परमेश्वरप्राणीततया ।

भवति परमं प्रमाणं बाधो नास्ति स्वतश्च परतो वा ॥ ४४ ॥

नापेक्षते यदन्यदपेक्षन्तेऽभिलानि मानानि ।

वाक्यं तन्निगमानां मानं ब्रह्माद्यतीन्द्रियावगतौ ॥ ४५ ॥

मानं प्रबोधयन्तं बोधं मानेन ये बुभुत्सन्ते ।

अेधोभिरेव दृढं दग्धं वाञ्छन्ति ते मडात्मानः ॥ ४६ ॥

वेदोऽनादिरभुष्य व्यञ्जक ईशः स्वयम्प्रकाशात्मा ।

तदभिव्यक्तिमुदीक्ष्य प्रोक्तोऽसौ सूरिभिः प्रमाणमिति ॥ ४७ ॥

उपाणामवलोक्य यक्षुरिवान्यत्र कारणं दृष्टम् ।

तद्गददृष्टावगतौ वेदवदन्यो न वेदको छेतुः ॥ ४८ ॥

निगमेषु निश्चितार्थं तन्त्रे कश्चिदपि प्रकाशयति ।

तद्विदमनुवादमात्रं प्रामाण्यं तस्य सिध्यति न किञ्चित् ॥ ४९ ॥

अंशद्वयवति निगमे साधयति द्वैतमेव कोऽप्यंशः ।

अद्वैतमेव वस्तु प्रतिपादयति प्रसिद्धमपरोऽंशः ॥ ५० ॥

अद्वैतमेव सत्यं तस्मिन्द्वैतं न सत्यमध्यस्तम् ।

रजतमिव शुक्तिकायां मृगतृष्णायामिवोदकस्फुरणम् ॥ ५१ ॥

आरोपितं यद्वि स्यादद्वैतं वस्त्ववस्तुनि द्वैते ।

तदयुक्तमेव यस्मात्सत्येऽध्यासो भवत्यसत्यानाम् ॥ ५२ ॥

યદારોપણમુભયોસ્તદ્વ્યતિરિક્તસ્ય કસ્યચિદભાવાત્ ।
 આરોપણં ન શૂન્યે તસ્માદ્દ્વૈતસત્યતા ગ્રાહ્યા ॥ ૫૩ ॥
 પ્રત્યક્ષાધનવગતં શ્રુત્યા પ્રતિપાદનીયમદ્વૈતમ્ ।
 દ્વૈતં ન પ્રતિપાદ્યં તસ્ય સ્વત એવ લોકસિદ્ધત્વાત્ ॥ ૫૪ ॥
 અદ્વૈતં સુખરૂપં દુઃસહદુઃખં સદા ભવેદ્વૈતમ્ ।
 યત્ર પ્રયોજનં સ્યાત્પ્રતિપાદયતિ શ્રુતિસ્તદેવાસૌ ॥ ૫૫ ॥
 નિગમગિરા પ્રતિપાદ્યં વસ્તુ યદાનન્દરૂપમદ્વૈતમ્ ।
 સ્વાભાવિકં સ્વરૂપં જીવત્વં તસ્ય કેચન બ્રુવતે ॥ ૫૬ ॥
 સ્વાભાવિકં યદિ સ્યાજ્જીવત્વં તસ્ય વિશદવિજ્ઞામેઃ ।
 સકૃદપિ ન તદ્વિનાશં ગચ્છેદુષ્ણપ્રકાશવદ્ભેઃ ॥ ૫૭ ॥
 યદ્વદ્યો રસવિદ્ધં કાઞ્ચનતાં યાતિ તદ્વદેવાસૌ ।
 જીવઃ સાધનશક્ત્યા પરતાં યાતીતિ કેચિદિચ્છન્તિ ॥ ૫૮ ॥
 તદિદં ભવતિ ન યુક્તં ગતવતિ તસ્મિંશ્ચિરેણ રસવીર્યે ।
 પ્રતિપદ્યતે પ્રણાશં હૈમો વર્ણોઽપ્યયઃસમારુઢઃ ॥ ૫૯ ॥
 જીવત્વમપિ તથેદં બહુવિધસુખદુઃખલક્ષણોપેતમ્ ।
 ગતમિવ સાધનશક્ત્યા પ્રતિભાત્યેવ પ્રયાતિ ન વિનાશમ્ ॥ ૬૦ ॥
 તસ્માત્સ્વતો યદિ સ્યાજ્જીવઃ સતતં સ એવ જીવઃ સ્યાત્ ।
 એવં યદિ પરમાત્મા પરમાત્મૈવાયમિતિ ભવેદ્યુક્તમ્ ॥ ૬૧ ॥
 યદિ વા પરેણ સામ્યં જીવશ્ચેદ્ભજતિ સાધનબલેન ।
 કાલેન તદપિ કિયતા નશ્યત્યેવેતિ નિશ્ચિતં સકલૈઃ ॥ ૬૨ ॥
 તસ્માત્પરં સ્વકીયં દેહં મોહાત્મકં ચ સંસારમ્ ।
 સ્વજ્ઞાનેન ગ્રસિત્વા પૂર્ણઃ સ્વયમેવ શિષ્યતે નાન્યત્ ॥ ૬૩ ॥
 સત્યં જ્ઞાનમનન્તં પ્રકૃતં પરમાત્મરૂપમદ્વૈતમ્ ।
 અવબોધયન્તિ નિખિલાઃ શ્રુતયઃ સ્મૃતિભિઃ સમં સમસ્તાભિઃ ॥ ૬૪ ॥
 અદ્વૈતબોધકાનાં નિખિલાનાં નિગમવાક્યજાલાનામ્ ।
 વાક્યાન્તરાણિ સકલાન્યભિધીયન્તેઽસ્ય શેષભૂતાનિ ॥ ૬૫ ॥
 યસ્મિન્નિહિરવદુદિતે તિમિરવદપયાન્તિ કર્તૃતાદીનિ ।
 જ્ઞાનં વિરહિતભેદં કથમિવ તદ્ભવતિ તત્ત્વમસ્થાદેઃ ॥ ૬૬ ॥

कर्मप्रकराणिष्ठं ज्ञानं कर्माङ्गमिष्यते प्राज्ञैः ।
 भिन्नप्रकराभाजः कर्माङ्गत्वं कथं भवेज्ज्ञप्तेः ॥ ६७ ॥
 अधिकारिविषयभेदौ कर्मज्ञानात्मकावुभौ काण्डौ ।
 अयं सति कथमनयोरङ्गाङ्गित्वं परस्परं घटते ॥ ६८ ॥
 ज्ञानं कर्मणि न स्याज्ज्ञाने कर्मैवमपि तथा न स्यात् ।
 तत्कथमनयोरुभयोस्तपनतमोवत्समुच्ययो घटते ॥ ६९ ॥
 तस्मान्मोहनिवृत्तौ ज्ञानं न सहायमन्यदर्थयते ।
 यद्ब्रह्मनतरतिमिरप्रकरपरिध्वंसने सलस्रांशुः ॥ ७० ॥
 ज्ञानं तदेवममलं साक्षी विश्वस्य भवति परमात्मा ।
 सम्बध्यते न धर्मैः साक्षी तैरेव सख्यिदानन्दः ॥ ७१ ॥
 रज्ज्वादेरुरगाद्यैः सम्बन्धवदस्य दृश्यसम्बन्धः ।
 सततमसङ्गोऽयमिति श्रुतिरप्यमुमर्थमेव साधयति ॥ ७२ ॥
 कर्तुं य कर्म य यस्य स्फुरति ब्रह्मैव तत्र जानाति ।
 यस्य न कर्तुं न कर्म स्फुटतरमयमेव वेदितुं क्वमते ॥ ७३ ॥
 कर्तृत्वादिकमेतन्मायाशक्त्या प्रपद्यते निभिलम् ।
 एति केचिदादुरेषा भ्रान्तिर्ब्रह्मातिरेकतो नान्यत् ॥ ७४ ॥
 तस्मिन्ब्रह्मणि विदिते विश्वमशेषं भवेद्विदं विदितम् ।
 कारणमृदि विदितायां घटकरकाद्या यथावगम्यन्ते ॥ ७५ ॥
 तद्विदं कारणमेकं विगतविशेषं विशुद्धचिद्रूपम् ।
 तस्मात्सदेकगुणान्मायोपछितादभूद्विदं विश्वम् ॥ ७६ ॥
 कारणमसदिति केचित्कथयन्त्यसतो भवेन्न कारणता ।
 अङ्गुरजनी शक्तिः सति जलु भीजे समीक्ष्यते सकलैः ॥ ७७ ॥
 कारणमसदिति कथयन्वन्यापुत्रेण निर्वलेडार्यम् ।
 किं य मृगतृष्णिकामभः पीत्वोदन्यां मलीयसीं शमयेत् ॥ ७८ ॥
 यस्मान्न सोऽयमसतो वादः सम्भवति शास्त्रयुक्तिव्याम् ।
 तस्मात्सदेव तत्त्वं सर्वेषां भवति कारणं जगताम् ॥ ७९ ॥
 जगदाकारतयापि प्रथते गुरुशिष्यविग्रहतयापि ।

બ્રહ્માકારતયાપિ પ્રતિભાતીદં પરાત્પરં તત્ત્વમ્ ॥ ૮૦ ॥
 સત્યં જગદિતિ ભાનં સંસૃતયે સ્યાદપકવચિત્તાનામ્ ।
 તસ્માદસત્યમેતન્નિખિલં પ્રતિપાદયન્તિ નિગમાન્તાઃ ॥ ૮૧ ॥
 પરિપકવમાનસાનાં પુરુષવરાણાં પુરાતનૈઃ સુકૃતૈઃ ।
 બ્રહ્મૈવેદં સર્વં જગદિતિ ભૂયઃ પ્રબોધયત્યેષઃ ॥ ૮૨ ॥
 અનવગતકાગ્ચનાનાં ભૂષણધીરેવ ભૂષણો હૈમે ।
 એવમવિવેકભાજાં જગતિ જનાનાં ન તાત્ત્વિકી ધિષણા ॥ ૮૩ ॥
 અહમાલમ્બનસિદ્ધં કસ્ય પરોક્ષં ભવેદિદં બ્રહ્મ ।
 તદપિ વિચારવિહીનૈરપરોક્ષચિતું ન શક્યતે મુગ્ધૈઃ ॥ ૮૪ ॥
 અહમિદમિતિ ચ મતિભ્યાં સતતં વ્યવહરતિ સર્વલોકોડપિ ।
 પ્રથમા પ્રતીચિ ચરમા નિવસતિ વપુરિન્દ્રિયાદિબાહ્યાર્થે ॥ ૮૫ ॥
 વપુરિન્દ્રિયાદિવિષયે યાહમ્બુદ્ધિર્મહત્યસૌ ભ્રાન્તિઃ ।
 તદ્બુદ્ધિરતસ્મિન્નિત્યધ્યાસત્વેન શાસ્યમાનત્વાત્ ॥ ૮૬ ॥
 તસ્માદશેષસાક્ષી પરમાત્મૈવાહમર્થ ઇત્યુચિતમ્ ।
 અજડવદેવ જડોડયં સત્સમ્બન્ધાદ્ભવત્યહકુારઃ ॥ ૮૭ ॥
 તસ્માત્સર્વશરીરેષ્વહમહમિત્યેવ ભાસતે સ્પષ્ટઃ ।
 યઃ પ્રત્યયો વિશુદ્ધસ્તસ્ય બ્રહ્મૈવ ભવતિ મુખ્યોડર્થઃ ॥ ૮૮ ॥
 ગોશબ્દાર્થો ગોત્વં તદપિ વ્યક્તિઃ પ્રતીયતેડર્થતયા ।
 અહમર્થઃ પરમાત્મા તદ્વદ્ભ્રાન્ત્યા ભવત્યહકુારઃ ॥ ૮૯ ॥
 દગ્ધૃત્વાદિકમયસઃ પાવકસઃગ્ને ભાસતે યદ્વત્ ।
 તદ્વચ્ચેતનસઃગ્નાદહમિ પ્રતિભાન્તિ કર્તૃતાદીનિ ॥ ૯૦ ॥
 દેહેન્દ્રિયાદિદૃશ્યવ્યતિરિક્તં વિમલમતુલમદ્વૈતમ્ ।
 અહમર્થ ઇતિ વિદિત્વા તદ્વ્યતિરિક્તં ન કલ્પયેત્કિઞ્ચિત્ ॥ ૯૧ ॥
 યદ્વત્સુખદુઃખાનામવયવભેદાદનેકતા દેહે ।
 તદ્વદિહાસતિ ભેદેડપ્યનુભવવૈવિધ્યમાત્મનામેષામ્ ॥ ૯૨ ॥
 કિમિદં કિમસ્ય રૂપં કથમિદમાસીદમુખ્ય કો હેતુઃ ।
 ઇતિ ન કદાપિ વિચિન્ત્યં ચિન્ત્યં માયેતિ ધીમતા વિશ્વમ્ ॥ ૯૩ ॥

दन्तिनि दारुविकारे दारु तिरोभवति सोऽपि तत्रैव ।
 जगति तथा परमात्मा परमात्मन्यपि जगत्तिरोधत्ते ॥ ८४ ॥
 आत्ममये भङ्गति पटे विविधजगद्विग्रहात्मना लिपितम् ।
 स्वयमेव केवलमसौ पश्यन्नुद्गुणं प्रयाति परमात्मा ॥ ८५ ॥
 शिन्नात्रमलमक्षयमद्भ्यमानन्दमनुभवारुढम् ।
 ब्रह्मैवास्ति तदन्यत्र किमप्यस्तीति निश्चयो विदुषाम् ॥ ८६ ॥
 व्यवहारस्य दशेयं विद्याविद्येति भेदपरिभाषा ।
 नास्त्येव तत्त्वदृष्टा तत्त्वं ब्रह्मैव नान्यदस्त्यस्मात् ॥ ८७ ॥
 असत्यन्यदिति मतं येतदपि ब्रह्मैतदस्तितात्पर्यम् ।
 व्यतिरिक्तमस्तिताया नास्ति तथा शून्यमेव तत्सिद्धम् ॥ ८८ ॥
 तत्त्वावबोधशक्त्या सुस्थितया बाधितापि सा माया ।
 आदेऽपातमेषामात्मात्मानमपि निजं विदुषाम् ॥ ८९ ॥
 अेष विशेषो विदुषां पश्यन्तोऽपि प्रपञ्चसंसारम् ।
 पृथगात्मनो न किञ्चित्पश्येयुः सकलनिगमनिर्णीतात् ॥ ९० ॥
 किं चिन्त्यं किमचिन्त्यं किं कथनीयं किमप्यकथनीयम् ।
 किं कृत्यं किमकृत्यं निभिलं ब्रह्मेति जानतां विदुषाम् ॥ ९०१ ॥
 निभिलं दृश्यविशेषं दृग्गुणत्वेन पश्यतां विदुषाम् ।
 बन्धो नापि न मुक्तिर्न परात्मत्वं न यापि ज्ञातव्यम् ॥ ९०२ ॥
 असकृदनुचिन्तितानामव्याहततरनिजोपदेशानाम् ।
 प्रामाण्यपरमसीमां निगमनमिदमेव निभिलनिगमानाम् ॥ ९०३ ॥
 एति बोधितः स गुरुणा शिष्यो लृष्टः प्रणम्य तं पश्येयः ।
 स्वानुभवसिद्धमर्थं स्वयमेवान्तर्विचारयामास ॥ ९०४ ॥
 अजरोऽलमक्षरोऽलं प्राज्ञोऽलं प्रत्यगात्मबोधोऽलम् ।
 परमानन्दमयोऽलं परमशिवोऽलं भवामि परिपूर्णाः ॥ ९०५ ॥
 आद्योऽलमात्मभाजमात्मानन्दानुभूतिरसिद्धोऽलम् ।
 आबालगोपमभिलैरलमित्यनुभूयमानमलिमाडम् ॥ ९०६ ॥
 एतपरसुप्तविमुक्तोऽलं निजसुप्तबोधानुभूतिभरितोऽलम् ।
 एतिमतिदूरतरोऽलं भावेतरसुप्तनिषक्तचित्तोऽलम् ॥ ९०७ ॥

ઈશોડભીશ્વરાણામીશ્ચદ્વિષાનુષડ્ગરહિતોડભમ્ ।
 ઈક્ષણવિષયમતીનામીષ્ણિતપુરુષાર્થસાધનપરોડભમ્ ॥ ૧૦૮ ॥
 ઉદયોડભમેવ જગતામુપનિષદુદ્યાનકૃતવિહારોડભમ્ ।
 ઉદ્વેલશોકસાગરબાડભમુખહવ્યવાહનાર્ચિરભમ્ ॥ ૧૦૯ ॥
 ઊર્જસ્વલનિજવિભવૈરુર્ધ્વમધસ્તિર્યગશ્રુવાનોડભમ્ ।
 ઊહાપોહવિચારૈરુરરીકૃતવત્પ્રતીયમાનોડભમ્ ॥ ૧૧૦ ॥
 ઋષિરભમૃચગણોડહં દૃષ્ટિરહં દૃશ્યમાનમહમેવ ।
 ઋદ્ધિરહં વૃદ્ધિરહં તૃપ્તિરહં તૃપ્તિમીપદીપિરભમ્ ॥ ૧૧૧ ॥
 એકોડભમેતદીદૃશમેવમિતિચ્છુરિતભેદરહિતોડભમ્ ।
 એષ્ટવ્યોડભમનીહૈરન્તઃ સુકૃતાનુભૂતિભૂતોડભમ્ ॥ ૧૧૨ ॥
 ઐશ્વર્યાભાસકોડહં વાક્યપરિજ્ઞાનપાવનમતીનામ્ ।
 ઐશમહમેવ તત્ત્વં નૈશતમઃપ્રાયમોહમિહિરોડભમ્ ॥ ૧૧૩ ॥
 ઓજોડભમોષધીનામોતપ્રોતાયમાનભુવનોડભમ્ ।
 ઓઙ્કારસારસોલ્લસદાત્મસુખામોદમત્તભૃગુગોડભમ્ ॥ ૧૧૪ ॥
 ઔષધમહમશુભાનામૌપાધિકધર્મજાલરહિતોડભમ્ ।
 ઔદાર્યાતિશયોડહં વિવિધચતુર્વર્ગવિતરણપરોડભમ્ ॥ ૧૧૫ ॥
 અક્રુશમહમખિલાનાં મહત્તયા મત્તવારણેન્દ્રાણામ્ ।
 અમ્બરમિવ વિમલોડહં શમ્બરરિપુજાતવિકૃતિરહિતોડભમ્ ॥ ૧૧૬ ॥
 અસ્તવિકલ્પમતીનામસ્ખલદુપદેશગમ્યમાનોડભમ્ ।
 અસ્થિરસુખવિમુખોડહં સુસ્થિરસુખબોધસમ્પદુચિતોડભમ્ ॥ ૧૧૭ ॥
 કરુણારસભરિતોડહં કબલિતકમલાસનાદિલોકોડભમ્ ।
 કલુષાકૃતિવિધુરોડહં કલ્મષસુકૃતોપલેપરહિતોડભમ્ ॥ ૧૧૮ ॥
 ખાનામગોચરોડહં ખાતીતોડહં ખપુષ્પભવગોડભમ્ ।
 ખલજનદુરાસદોડહં ખણ્ડણાનાપનોદનપરોડભમ્ ॥ ૧૧૯ ॥
 ગલિતદ્વૈતકથોડહં દેહીભવદખિલમૂલહૃદયોડભમ્ ।
 ગન્તવ્યોડભમનીહૈર્ગત્યાગતિરહિતપૂર્ણબોધોડભમ્ ॥ ૧૨૦ ॥
 ઘનતરવિમોહતિમિરપ્રકરપ્રધ્વંસભાનુનિકરોડભમ્ ।

ઘટિકાવાસરજનીવત્સરયુગકલ્પકાલભેદોડમ્ ॥ ૧૨૧ ॥

ચરદ્યરદાત્મકોડલં ચતુરમતિશ્વાધનીયચરિતોડમ્ ।

ચપલજનદુર્ગમોડલં ચઞ્ચલભવજલધિપારદેશોડમ્ ॥ ૧૨૨ ॥

છન્દઃસિન્ધુનિગૂઢજ્ઞાનસુખાસ્વાદમોદમાનોડમ્ ।

છલપદવિહિતમતીનાં છત્રોડલં શાન્તિમાર્ગગમ્યોડમ્ ॥ ૧૨૩ ॥

જલજાસનાદિગોચરપઞ્ચમહાભૂતમૂલભૂતોડમ્ ।

જગદાનન્દકરોડલં જન્મજરામરણરોગરહિતોડમ્ ॥ ૧૨૪ ॥

ઝકૃતિહુકૃતિશિશિજિતબૃહિતમુખવિવિધનાદભેદોડમ્ ।

ઝટિતિઘટિતાત્મવેદનદીપપરિસ્ફુરિતહૃદયભવનોડમ્ ॥ ૧૨૫ ॥

જ્ઞાનમહં જ્ઞેયમહં જ્ઞાતાહં જ્ઞાનસાધનગણોડમ્ ।

જ્ઞાતૃજ્ઞાનજ્ઞેયવિનાકૃતમસ્તિત્વમાત્રમેવાહમ્ ॥ ૧૨૬ ॥

તત્ત્વાતીતપદોડલં તનુરહમસ્મીતિ ભાવરહિતોડમ્ ।

તામસદુરધિગમોડલં તત્ત્વમ્પદબોધબોધ્યહૃદયોડમ્ ॥ ૧૨૭ ॥

તૈવતૈત્યનિશાચરમાનવતિર્યઞ્મહીધરાદિરહમ્ ।

ટેહેન્દ્રિયરહિતોડલં દક્ષિણપૂર્વાદિદિગ્વિભાગોડમ્ ॥ ૧૨૮ ॥

ધર્માધર્મમયોડલં ધર્માધર્માદિબન્ધરહિતોડમ્ ।

ધાર્મિકજનસુલભોડલં ધન્યોડલં ધાતુરાદિભૂતોડમ્ ॥ ૧૨૯ ॥

નામાદિવિરહિતોડલં નરકસ્વર્ગાપવર્ગરહિતોડમ્ ।

નાદાન્તવેદિતોડલં નાનાવિધનિખિલનિગમસારોડમ્ ॥ ૧૩૦ ॥

પરજીવભેદબાધકપરમાર્થજ્ઞાનશુદ્ધચિત્તોડમ્ ।

પ્રકૃતિરહં વિકૃતિરહં પરિણતિરહમસ્મિ ભાગધેયાનામ્ ॥ ૧૩૧ ॥

કૃણધરભૂધરવારણવિગ્રહવિધૃતપ્રપઞ્ચસારોડમ્ ।

ફાલતલોદિતલોચનપાવકપરિભૂતપઞ્ચબાણોડમ્ ॥ ૧૩૨ ॥

બદ્ધો ભવામિ નાહં બન્ધાન્મુક્તસ્તથાપિ નૈવાહમ્ ।

બોધ્યો ભવામિ નાહં બોધોડલં નૈવ બોધકો નાહમ્ ॥ ૧૩૩ ॥

ભક્તિરહં ભજનમહં ભુક્તિરહં ભુક્તિમુક્તિરહમેવ ।

ભૂતાનુશાસનોડલં ભૂતભવદ્ભવ્યમૂલભૂતોડમ્ ॥ ૧૩૪ ॥

માન્યોડહમસ્મિ મહતાં મન્દમતીનામમાનનીયોડહમ્ ।
 મદરાગમાનમોહિતમાનસદુર્વાસનાદુરાપોડહમ્ ॥ ૧૩૫ ॥
 યજનયજમાનયાજકયાગમયોડહં યમાદિરહિતોડહમ્ ।
 યમવરુણયક્ષવાસવરાક્ષસમરુદીશવહ્નિરૂપોડહમ્ ॥ ૧૩૬ ॥
 રક્ષાવિધાનશિક્ષાવીક્ષિતલીલાવલોકમહિમાહમ્ ।
 રજનીદિવસવિરામસ્ફુરદનુભૂતિપ્રમાણસિદ્ધોડહમ્ ॥ ૧૩૭ ॥
 લક્ષણલક્ષ્યમયોડહં લાક્ષણિકોડહં લયાદિરહિતોડહમ્ ।
 લાભાલાભમયોડહં લબ્ધવ્યાનામલભ્યમાનોડહમ્ ॥ ૧૩૮ ॥
 વર્ણાશ્રમરહિતોડહં વર્ણમયોડહં વરેણ્યગણ્યોડહમ્ ।
 વાચામગોચરોડહં વચસામર્થેન ગમ્યમાનોડહમ્ ॥ ૧૩૯ ॥
 શમદમવિરહિતમનસાં શાસ્ત્રશતૈરપ્યગમ્યમાનોડહમ્ ।
 શરણમહમેવ વિદુષાં શકલીકૃતવિવિધસંશયગણોડહમ્ ॥ ૧૪૦ ॥
 ષડ્ભાવવિરહિતોડહં ષડ્ગુણરહિતોડહમહિતરહિતોડહમ્ ।
 ષટ્કોશવિરહિતોડહં ષટ્ ત્રિંશત્તત્ત્વજાલરહિતોડહમ્ ॥ ૧૪૧ ॥
 સંવિત્સુખાત્મકોડહં સમાધિસકુલ્પકલ્પવૃક્ષોડહમ્ ।
 સંસારવિરહિતોડહં સાક્ષાત્કારોડહમાત્મવિદ્યાયાઃ ॥ ૧૪૨ ॥
 હવ્યમહં કવ્યમહં હેયોપાદેયભાવશૂન્યોડહમ્ ।
 હરિરહમસ્મિ હરોડહં વિધિરહમેવાસ્મિ કારણં તેષામ્ ॥ ૧૪૩ ॥
 ક્ષાલિતકલુષભયોડહં ક્ષપિતભવકલેશજાલહૃદયોડહમ્ ।
 ક્ષાન્તાઘક્ષરસુઘટિતવિવિધવ્યવહારમૂલમહમેવ ॥ ૧૪૪ ॥
 બહુભિઃ કિમેભિરુક્તૈરહમેવેદં ચરાચરં વિશ્વમ્ ।
 શીકરકૃંનતરજ્ગાઃ સિન્ધોરપરાણિ ન ખલુ વસ્તૂનિ ॥ ૧૪૫ ॥
 શરણં ન ભવતિ જનની ન પિતા ન સુતા ન સોદરા નાન્યે ।
 પરમં શરણમિદં સ્થાવ્યરણં મમ મૂર્ધ્નિ દેશિકન્યસ્તમ્ ॥ ૧૪૬ ॥
 આસ્તે દેશિકચરણં નિરવધિરાસ્તે તદીક્ષણે કરુણા ।
 આસ્તે કિમપિ તદુક્તં કિમતઃ પરમસ્તિ જન્મસાહુલ્યમ્ ॥ ૧૪૭ ॥
 કારુણ્યસારસાન્દ્રાઃ કાશ્લિતવરદાનકલ્પકવિશેષાઃ ।
 શ્રીગુરુચરણકટાક્ષાઃ શિશિરાઃ શમયન્તિ ચિત્તસન્તાપમ્ ॥ ૧૪૮ ॥

कभलितयज्यलयेतोगुरुतरमण्डूकजातपरितोषा ।
शेते हृदयगुहायां यिरतरमेडैव यिन्मयी भुजगी ॥ १४८ ॥
मयि सुभोधपयोधौ मडति ब्रह्माण्डबुद्धसडस्रम् ।
मायामयेन मरुता भूत्वा भूत्वा मुडुस्तिरोधत्ते ॥ १५० ॥
गुरुकरुणायैव नावा प्राक्तनभाग्यानुकूलमारुतया ।
दुःसडदुःभतरङ्गैस्तुङ्गः संसारसागरस्तीर्णः ॥ १५१ ॥
सति तमसि मोडरुपे विश्वमपश्यं तदेतदित्यभिलम् ।
उदितवति बोधभानौ किमपि न पश्यामि किं न्विदं चित्रम् ॥ १५२ ॥
धत्तात्मबोधलाभं मुडुरनुयिन्त्य प्रमोदमानेन ।
प्रारब्धकर्मणोऽन्ते परं पदं प्राप्यते छि डैवल्यम् ॥ १५३ ॥
मोडान्धकारडरणं संसारोद्वेलसागरोत्तरणम् ।
स्वात्मनिर्ऱुपाणमेतत्प्रकरणमन्तर्विचिन्त्यतां सद्भिः ॥ १५४ ॥
धति श्रीमत्परमडंसपरिप्राजकाचार्यस्य
श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य
श्रीमच्छङ्करभगवतः कृतौ
स्वात्मनिर्ऱुपाणं सम्पूर्णम् ॥

Encoded by Geoffrey Leroy
Proofread by Geoffrey Leroy

——
Svatmanirupanam

pdf was typeset on March 8, 2025

——

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

